

УДК : 658.153:657.6

DOI: 10.33813/2224-1213.32.2025.5

Бунда Ольга Миколаївна,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та бізнес-консалтингу,
Київський національний університет технологій
та дизайну,*
<https://orcid.org/0000-0003-4416-2469>
bundaolga@yahoo.com

Сілівончик Анастасія Вікторівна,
*магістр кафедри фінансів та бізнес-консалтингу,
Київський національний університет
технологій та дизайну*
nastja_silivonchik@ukr.net

АНАЛІТИЧНІ І АУДИТОРСЬКІ ПРОЦЕДУРИ ЩОДО ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Мета статті полягає в дослідженні організаційних та методичних аспектів аналізу й аудиту оборотних активів підприємства.

Методологія полягає у використанні таких методів: аналіз, синтез, індукція, дедукція, спостереження, аналогія та моделювання.

Наукова новизна роботи полягає в удосконаленні аналітичних та аудиторських процедур щодо оборотних активів на підприємстві.

Висновки. При проведенні аналітичних та аудиторських процедур щодо оборотних активів необхідно враховувати специфіку діяльності підприємства, особливості його документообігу, наявність грошових та матеріальних ресурсів, використання сучасних інформаційних технологій тощо. Оцінити в повному обсязі ефективність використання аналітичних і аудиторських процедур щодо оборотних активів підприємства можна за допомогою дослідження фінансово-економічних показників підприємства та їх взаємозв'язку з оборотними активами підприємства.

Ключові слова: *аналітичні процедури, аудиторські процедури, внутрішній аудит, активи, оборотні активи, підприємство.*

Бунда Ольга Николаевна,

кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и бизнес-консалтинга, Киевский национальный университет технологий и дизайна.

Силивончик Анастасия Викторовна,

магистр кафедры финансов и бизнес-консалтинга, Киевский национальный университет технологий и дизайна.

АНАЛИТИЧЕСКИЕ И АУДИТОРСКИЕ ПРОЦЕДУРЫ ПО ОБОРОТНЫМ АКТИВАМ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель статьи состоит в исследовании организационных и методических аспектов анализа и аудита оборотных активов предприятия.

Методология заключается в использовании следующих методов: анализ, синтез, индукция, дедукция, наблюдение, аналогия и моделирование.

Научная новизна работы заключается в усовершенствовании аналитических и аудиторских процедур по оборотным активам на предприятии.

Выводы. При проведении аналитических и аудиторских процедур по оборотным активам нужно учесть специфику деятельности компании, особенности его документооборота, наличие денежных и материальных ресурсов, внедрение современных информационных технологий и т.д. Оценить в полном объеме эффективность использования аналитических и аудиторских процедур по оборотным активам предприятия можно посредством исследования финансово-экономических показателей предприятия и их взаимосвязи с оборотными активами предприятия.

Ключевые слова: *аналитические процедуры, аудиторские процедуры, внутренний аудит, активы, оборотные активы, предприятие.*

Olga Bunda,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Business Consulting Kyiv National University of Technology and Design.

Anastasiia Silivonchyk,

Master's degree of the Department of Finance and Business Consulting Kyiv National University of Technology and Design.

ANALYTICAL AND AUDIT PROCEDURES FOR CURRENT ASSETS OF AN ENTERPRISE

The purpose of the article is to study the organisational and methodological aspects of the analysis and audit of an enterprise's current assets. **The methodology** consists of the following methods: analysis, synthesis, induction, deduction, observation, analogy and modelling. **The scientific novelty** of the work consists of improving the analytical and audit procedures for current assets at an enterprise. **Conclusions.** Current assets are directly involved in the ongoing operating activities of an enterprise and ensure the implementation of the main business processes. The application of analytical and audit procedures for the current assets of an enterprise consists of separate sequential stages: the preparatory stage, intermediate stage, physical inspection stage, and main and final stages. When conducting analytical and audit procedures on current assets, it is necessary to take into account the specifics of the enterprise's activities, peculiarities of its document flow, availability of monetary and material resources, use of modern information technologies, etc. The main sources of information for analysing and auditing current assets are data on the enterprise's structure, its economic activity, data on the existing accounting and internal control system, financial statements, accounting registers, primary documents, written and oral explanations from officials and other materials. Information related to third parties may also be used, such as inspection reports of tax or other regulatory authorities, inspection reports and other materials of the internal control service, documents received from third parties, expert opinions or the opinion of the previous auditor. It is possible to fully assess the effectiveness of analytical and audit procedures in relation to the enterprise's current assets by studying the financial and economic indicators of the enterprise and their interrelation with the enterprise's current assets. It is worth noting that as a result of the economic and military crisis in Ukraine, a significant drop in the purchasing power of the population, partial lack of electricity supply, loss of production capacity in the occupied territories, and dismissal of a part of employees, the enterprise under study suffered significant economic losses, which negatively affected the main financial and economic indicators of its activity.

Keywords: *analytical procedures, audit procedures, internal audit, assets, current assets, enterprise.*

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах господарювання успішне управління підприємством передбачає формування ефективної системи контролю. Однією з головних складових такої системи є проведення аналітичних та аудиторських процедур щодо діяльності підприємства, зокрема його оборотних активів. Раціональна організація та правильна побудова системи аналізу й аудиту оборотних активів надає змогу забезпечити оперативне отримання інформації про оборотні активи для підвищення ефективності їх використання.

Аналіз досліджень і публікацій. У дослідженнях аналізу та аудиту оборотних активів на підприємстві варто відзначити праці таких вчених: Т. Баранюк, О. Бондаренко, О. Величко, О. Володіна, Л. Головаченко, В. Гудима, К. Корчаковської, Н. Купріна, Ю. Мельник, С. Нестерак, О. Радківської, Г. Сарієвої, Т. Ступницької та ін. Незважаючи на значні дослідження, існують су-

перечливі питання щодо вдосконалення ефективної системи аналізу та аудиту оборотних активів, що зумовлює актуальність дослідження.

Мета статті полягає в дослідженні організаційних і методичних аспектів аналітичних та аудиторських процедур щодо оборотних активів підприємства.

Виклад основного матеріалу. Оборотними активами підприємства вважають грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання впродовж операційного циклу діяльності підприємства. Проведення аналітичних та аудиторських процедур щодо оборотних активів підприємства складається з окремих послідовних етапів: підготовчий, проміжний, етап фізичної перевірки, основний та заключний етап. Такий перелік етапів перевірки має бути орієнтованим на мету аналізу й аудиту та його об'єкти, де за основу потрібно брати специфіку самого підприємства та його структури [1, 12].

Аналітичні й аудиторські процедури щодо оборотних активів включають у себе перевірку кожного елемента таких активів окремо та в системному поєднанні. До основних переваг оборотних активів відносять їх високу ліквідність, здатність до швидкої реструктуризації, а також деякі оборотні активи, що вже є платіжними засобами [2, 63].

Під час здійснення аудиту виробничих запасів слід застосовувати певні прийоми та методи (здійснюються контрольне порівняння та зіставлення документальних даних, проводиться інвентаризація, перевіряється правильність розрахування норм природних витрат тощо) [3, 210].

Джерелами інформації при здійсненні аналізу й аудиту оборотних активів є: відомості про структуру підприємства, його економічну діяльність, інформація про систему обліку та внутрішнього контролю, фінансову звітність, реєстри бухгалтерського обліку, первинні документи, письмові й усні пояснення посадових осіб та інші матеріали. Також використовують інформацію, пов'язана із третіми сторонами: акти перевірок податкових чи інших контролюючих органів, акти перевірок та інші матеріали служби внутрішнього контролю, документи, отримані від третіх сторін, висновки експерта чи висновок попереднього аудитора.

Аудит фінансової звітності — це аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [4]. Методика проведення аудиту оборотних активів підприємства передбачає створення та ведення робочої документації аудитора [5].

При аналізі та аудиті оборотних активів варто застосовувати нові технології для обробки інформації. Однією із таких технологій є blockchain. Використання blockchain-технології в бухгалтерському обліку й аудиті суттєво знижує операційні витрати та сприяє зосередженню бухгалтерів на більш ефективному аналізі й інтерпретації даних [6, 176].

Аналітичні й аудиторські процедури щодо оборотних активів передбачають не тільки перевірку їх фактичної наявності, але й показників, на які впливає їх кількість. Що більше в підприємства ліквідних оборотних активів, то вищою є його платоспроможність. Аналіз платоспроможності ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021–2023 роки, який аудитор може використовувати в процесі перевірки, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Розрахунок показників платоспроможності ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021—2023 роки*

Найменування показників	Нормативне значення	2021	2022	2023	Відхилення 2022 до 2021	Відхилення 2023 до 2022
Коефіцієнт автономії (платоспроможності)	>0,5	0,34	0,34	0,34	0	0
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	0,51	0,52	0,3	+0,01	-0,22
* За матеріалами підприємства						

Коефіцієнт автономії (платоспроможності) ТОВ «Арсенал-Центр» перебуває на низькому рівні – це свідчить про значну залежність підприємства від залучення коштів, що негативно впливає на операційну діяльність підприємства. Про високий рівень такої залежності також свідчить коефіцієнт фінансової стабільності на рівні 0,52 у 2022 році.

Підприємству потрібно направити дохід від операційної діяльності на поповнення власного капіталу, що дозволить скоротити частку залученого капіталу. Збільшення власного капіталу має бути частиною стратегії розвитку підприємства, адже величина власного капіталу значно впливає на автономність підприємства та стабільність економічно-господарської діяльності загалом. Збільшення власного капіталу можливо досягти за рахунок залишення в обігу нерозподіленого прибутку та поповнення власного капіталу внесками власника.

Дієвим методом поповнення власного капіталу є реалізація частини неліквідних активів, проте цей метод доволі складний та потребує аналізу.

Аналіз фінансового стану ТОВ «Арсенал-Центр» передбачає розрахунок показників фінансової стійкості за 2021—2023 роки (табл. 2.)

Таблиця 2

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021–2023 роки*

Найменування показників	Нормативне значення	2021	2022	2023	Відхилення 2022 до 2021	Відхилення 2023 до 2022
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>1	0,1	0,2	0,2	+0,01	0
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів (коефіцієнт фінансування)	<1	2,0	1,9	1,9	-0,01	0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	x	0,3	0,4	0,5	+0,01	+0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	x	3,0	2,9	2,9	-0,01	0
* За матеріалами підприємства						

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами на рівні 0,1 свідчить про те, що підприємство активно використовує у своїй операційній діяльності запозичені кошти. Оборотні активи в ТОВ «Арсенал-Центр» формуються із запозиченого капіталу, тоді як власний капітал використовують для фінансування основних фондів підприємства. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів має тенденцію до зниження, що є

позитивним для діяльності підприємства та свідчить про те, що підприємство нарощує власний капітал і скорочує частку залученого капіталу, що також позитивно впливає на фінансову стійкість підприємства.

Оскільки оборотні активи та ефективність їх використання прямо впливають на загальну рентабельність підприємства, аудитор має враховувати ці показники при проведенні аудиту.

Горизонтальний аналіз показників ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021—2023 роки наведений у таблиці 3.

Таблиця 3

Горизонтальний аналіз показників ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021—2023 роки*

Показники, тис. грн	2021	2022	2023	Відхилення			
				Абсолютне		Відносне (%)	
				2022 до 2021	2023 до 2022	2022 до 2021	2023 до 2022
Нематеріальні активи	735	524	659	-211	135	-28,71	25,76
Власний капітал	134895	130799	143567	-4096	12768	-3,04	9,76
Поточні зобов'язання	265615	248546	273380	-17069	24834	-6,43	9,99
Чистий дохід від реалізації продукції	935246	392155	554602	-543091	162447	-58,07	41,42
Валовий прибуток	236498	88368	106945	-148130	18577	-62,63	21,02
Фінансовий результат від операційної діяльності	141823	(3647)	18964	-145470	22611	-102,57	-619,99
Фінансові витрати	1123	264	0	-859	-264	-76,49	0
Чистий фінансовий результат	115161	(3911)	16254	-119072	20165	-104,15	-515,60
Матеріальні затрати	683260	272795	427763	-410465	154968	-60,07	56,81
Витрати на оплату праці	67892	57044	74568	-10848	17524	-15,98	30,72
Амортизація	14841	18453	10819	+3612	-7634	+24,34	-41,37
Інші операційні витрати	24153	4742	3819	-19411	-923	-80,37	-19,46
Запаси	244686	133485	155333	-111201	21848	-45,45	16,37

* За матеріалами підприємства (Форма №1, №2)

Чистий дохід від реалізації продукції у 2022 році знизився на 58,07% порівняно з 2021 роком, що спричинено загальним падінням реалізації та відсутністю діяльності більшості підрозділів підприємства з лютого до вересня 2022 року. Своєю чергою валовий прибуток знизився на 62,63%, що спричинило падіння й інших залежних показників. Фінансовий результат від операційної діяльності знизився на 102,57%. Значне падіння обсягів виробництва спричинило зниження матеріальних затрат та інших операційних витрат.

Для зниження витрат підприємства власники прийняли рішення про скорочення чисельності персоналу та кількості робочих годин. Це допомогло скоротити витрати на оплату праці на 15,98% у 2022 році порівняно з 2021 роком, а також суттєво скоротити загальновиробничі витрати. Скорочення дебіторської заборгованості було спрямоване на зниження ризиків її переходу в безнадійну дебіторську заборгованість. Ціленаправленим було й зниження запасів товарів та готової продукції для вивільнення складського простору та зниження ризиків втрати запасів.

Проведений аналіз дозволяє розробити політику управління елементами оборотних активів і покращення ефективності використання всього оборотного капіталу в системі управління підприємства на підставі проведення аудиту [7, 40–41].

Співвідношення необоротних та оборотних активів у складі майна ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021–2023 роки наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Аналіз частки оборотних активів у складі майна ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021—2023 роки*

Стаття балансу	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку
Актив						
Майно разом, або баланс	400775	100,00	379345	100,00	416947	100,00
Необоротні активи	93305	23,28	80346	21,18	73684	17,67
Оборотні активи	307470	76,72	298999	78,82	343263	82,33
* За матеріалами підприємства						

Провівши аналіз структури майна ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021—2023 роки, можемо зробити висновок, що питома вага необоротних активів у складі майна становить: 2021 р. — 23,28%, 2022 р. — 21,18%, 2023 р. — 17,67%, а оборотних активів у 2021 р. — 76,72%, у 2022 р. — 78,82%, у 2023 р. — 82,33%, що свідчить про позитивні зміни та зміцнення фінансового стану досліджуваного суб'єкта господарювання.

Склад і структура оборотних активів на ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021—2023 роки представлена в таблиці 5.

Таблиця 5

Склад і структура оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021—2023 рр.*

Оборотні активи	2021р.		2022р.		2023р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Запаси	244686	79,58	133485	44,64	155333	45,25
в т.ч.: виробничі запаси	224872	73,14	116166	38,85	135729	39,54
готова продукція	4160	1,35	3397	1,14	4262	1,24
товари	15654	5,09	13922	4,66	15342	4,47
Векселі одержані	3	-	3	-	3	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	4790	1,56	3949	1,32	5644	1,64
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	13772	4,48	112043	37,47	48731	14,20
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	3635	1,18	1521	0,51	630	0,18
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахований доходів	-	-	871	0,29	918	0,27
Інша поточна дебіторська заборгованість	379	0,12	123	0,04	61	0,02
Грошові кошти та їх еквіваленти	36443	11,85	44003	14,72	127680	37,20
Витрати майбутніх періодів	241	0,08	105	0,04	370	0,11
Інші оборотні активи	3521	1,15	2896	0,97	3893	1,13
Всього оборотних активів	307470	100	298999	100	343263	100
* За матеріалами підприємства						

З таблиці видно, що у 2023 році обсяг оборотних активів у ТОВ «Арсенал-Центр» збільшується як загалом, так і в розрізі кожної їхньої складової зокрема.

Спостерігається зростання частки оборотних активів у запасах то-

варно-матеріальних цінностей (від 44,64% до 45,25%), що відбулося внаслідок зменшення частки дебіторської заборгованості. Такі зміни в структурі оборотних активів є позитивними, оскільки свідчать про хоч і незначне, проте покращення роботи із контрагентами щодо розрахунків за операціями, виданими авансами та розрахунками з бюджетом.

Моніторинг необхідний для постійного спостереження та оперативного управління станом та ефективністю використання не тільки окремими елементами оборотних активів, а й усією діяльністю підприємства і її результатами для забезпечення ефективності функціонування підприємства та його конкурентоспроможності [8, 55].

Отже, аналітичні та аудиторські процедури щодо оборотних активів підприємства залежать від багатьох факторів, зокрема від особливостей діяльності та структури окремого підприємства, на якому вони здійснюються. Проведення аналітичних та аудиторських процедур щодо оборотних активів дозволяє покращити систему обліку та внутрішнього контролю на підприємстві, підвищити ефективність його діяльності для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бунда О., Єлісєєва С. Організаційні та методичні аспекти аудиту грошових коштів на підприємстві. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Економічні науки. 2015. Вип. 4(89).— С. 11—19.
2. Ступницька Т., Володіна О., Головаченко Л., Сарієва Г. Аспекти визначення та класифікації оборотних активів підприємства за національними та міжнародними стандартами обліку. Food Industry Economics. 2022. Vol. 14(1). Р. 57—67. DOI: 10.15673/fie.v14i1.2269.
3. Бондаренко О., Гудима В. Порядок проведення аудиту використання виробничих запасів. Бізнес-навігатор. 2018. Вип. 6. — С. 209—211.
4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України №2258-VII від 21.12.2017: за станом на 20.06.2024р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 25.11.2024).
5. Радківська О., Нестерак С. Документування роботи служби внутрішнього аудиту. 2012. URL: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/Economics/ (дата звернення: 25.11.2024).
6. Бунда О. Blockchain-технологія в обліку і аудиті. Проблеми інноваційно інвестиційного розвитку. 2022. Вип. 28. С. 168—178.
7. Купріна Н., Ступницька Т., Корчаковська К., Сарієва Г., Мельник Ю. Сучасний аналіз оборотних активів підприємства в системі застосування аудиту спеціального призначення. Food Industry Economics. 2023. №15 (1). С. 31—43. DOI: <https://doi.org/10.15673/fie.v15i1.2667>.
8. Купріна Н., Ступницька Т., Баранюк Х., Величко О. Оборотні активи в системі управління підприємства: сучасні аспекти обліку, аналізу та аудиту. Food Industry Economics. 2021. №13(2). С. 50—57. DOI: <https://doi.org/10.15673/fie.v13i2.2040>.

References

1. *Bunda O., Eliseeva S.* (2015) Organizational and methodical aspects of cash audit at the enterprise. Bulletin of the Kyiv National University of Technology and Design. Economic Sciences, vol. 4(89), p. 11—19 [in Ukrainian].
2. *Stupnytska T., Volodina O., Holovachenko, L., Sariieva, H.* (2022). Aspects of definition and classification of current assets of the enterprise according to national and international accounting standards. Food Industry Economics, vol. 14(1), p. 57—67. DOI: 10.15673/fie.v14i1.2269 [in Ukrainian].
3. *Bondarenko O., Gudyma V.* (2018). The procedure for conducting an audit of the use of production stocks. Business Navigator, vol. 6, p. 209—211 [in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada of Ukraine. (2027). About the audit of financial statements and audit activity. Law of Ukraine No. 2258-VII dated 21.12.2017: as of June 20, 2024. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (accessed 25 November 2024) [in Ukrainian].
5. *Radkivska O., Nesterak S.* (2012). Documenting the work of the internal audit service. Available at: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/Economics/ (accessed 25 November 2024) [in Ukrainian].
6. *Bunda O.* (2022). Blockchain technology in accounting and auditing. Problems of innovative investment development, vol. 28, p. 168—178 [in Ukrainian].
7. *Kuprina N., Stupnytska T., Korchakovska K., Sariieva G., Melnyk Yu.* (2023). Modern analysis of current assets of the enterprise in the system of application of special purpose audit. Food Industry Economics, vol. 14(1), p. 31—43 [in Ukrainian].
8. *Kuprina N., Stupnytska T., Baraniuk H., Velichko O.* (2021). Current assets in the enterprise management system: modern aspects of accounting, analysis and auditing. Food Industry Economics, vol. 13(2), p. 50—57 [in Ukrainian].